

N:o 2.

Ank. till Riksd. kansli den 2 mars 1902, kl. 2 e. m.

Betänkande, angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättandet af ett statslotteri.

Första Kammarens tillfälliga utskott n:o 2 får härmed afgifva yttrande i anledning af till utskottet hänvisade motionen n:o 21 inom Första Kammaren af herr *Ljungberg m. fl.*, angående skrifvelse till Konungen i fråga om inrättandet af ett statslotteri.

I denna motion hemställa motionärerna, att, med ändring i eller upphäfvande af deremot stridande författningar, ett statslotteri måtte inom riket inrättas, samt att i sådant syfte Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета och för nästkommande Riksdag framlägga förslag till sådant lotteri.

Till stöd för detta förslag anföra de:

»I en tid, då statsmakterna nödgas se sig om åt alla håll för att dels fylla luckorna efter gamla, nu afskaffade skatter, dels ock betäcka de ofantliga kostnader, som försvarsväsendets ordnande medför, tränger sig med växande styrka fram en tanke, som man och man emellan länge afhandlats och som riksdag efter riksdag sökt göra sig gällande, den tanken nemligen, att den *spellust på lotterier*, som i så många år rigtat utländska anstalter af detta slag till den grad, att utlänningarne sjelfva öppet le åt svenska folkets oförstånd, måtte, när den icke kan hämmas, bereda vår egen statskassa en väl behöflig inkomst.

När det på 1770-talet upprättade svenska nummerlotteriet genom en kongl. kungörelse af den 4 juni 1841 upphäfdes, bland annat med anledning af vissa brister i dess grundregler och organisation, saknades icke inom Riksdagen de, som motsatte sig detta beslut, och detta på den grund, att det *svenska* lotterispelet betagit folket hågen att spela på *utländska*

lotterier. Man fruktade nemligen, att denna håg nu skulle återvakna och ej kunna hämmas, då ju lotter till utländska lotterier kunde utbjudas i bref. Vid den tiden var dock icke det utländska lotteriofoget på långt när så utveckladt, som det sedan blifvit, men den nämnda förutsägelsen besannades snart. Det är numera allmänt känt, att i synnerhet danska och tyska lotterier hemta en kolossal vinst af den fördom och det i sig omöjliga förmynderskap öfver folket, som förhindrar oss att inom eget land behålla de stora summor, som nu genom spel på utländska lotterier sändas till främlingar.

Det enda skäl, som med något sken af sanning kunnat åberopas för afslag på hittills framkomna motioner om ett inhemskt statslotteri, har varit, att spellusten är en passion, som icke bör tillfredsställas. Men detta skäl duger icke, då man ser mellan fingrarne med spellusten både på utländska lotterier, mot hvilka tillsynen mer och mer slappas, och på inhemska sådana, som i växande antal tillåtas, fastän svenska staten icke deraf drager någon fördel.

Man har beräknat, att svenskarne, som efter danskarnes eget påstående äro det danska statslotteriets bästa kunder, årligen på detta håll bortspela 8 à 9 millioner kronor. Om detta är sanning, hvarom det är svårt att hafva en bestämd mening, så förtjena nämnda våra grannar på oss en summa, tillräckligt stor att dermed betala årliga kostnaden för hela deras flotta (7,068,225 kronor) jemte den kongl. civillistan och riksdagsbudgeten, hvilket allt sammanräknadt under innevarande år utgör 8,603,637 kronor. Också yttrade en dag en ledamot i danska folketinget, att danskarne *»kunna vara glada, så länge svenskarne hellre spela på deras lotteri, än de inrätta ett eget.»*

Med hvilken förslagenhet, våra grannar härvid gå till väga, kan ses deraf, att de anställa särskilda, väl aflönade och i orterna bosatta agenter, hvilka resa från by till by och utprångla danska lottsedlar, och i Skåne lära finnas sådana agenter, hvilka, påstås det, på denna affärsverksamhet hafva en årlig inkomst af 5,000 kronor och derutöfver.

De relativt fåtaliga vinster, som utfalla, komma genom kollektörernas egen nytta icke allmänt de vinnande till godo, i det nya lottsedlar ofta få ersätta vinsterna, och af dessa tager t. ex. danska staten 16 procent och Hamburg respektive 10 procent.

Man vill äfven påstå, att den alltjemt fortgående utvidgningen af det danska klasslotteriet, hvilket för få år sedan omfattade blott 85,000 lotter, sedermera för två år sedan utvidgades till 110,000 och i år lär komma

att höjas till 125,000 lotter, egentligen är att tillskrifva svenskarnes lifliga deltagande.

Det får ju antagas, att motståndet mot inrättandet af ett svenskt statslotteri hvilar på *allvarliga, moraliska* syften; men man borde väl då ock med kraft och allvar tillämpa förbudet i 1 § af lotteriförordningen af 1881 mot allt utspridande eller afyttrande af lotter i både in- och utländska lotterier, hvilket nu icke är fallet, och man borde då icke låta den bortlottning af lösören och konst saker, som i 3 § af samma lag är tillåten, försiggå så utan all kontroll, att massor af osålda lotter utan vidare få deltaga i utlottningen. Icke heller borde, då inbjudningar till deltagande i allmänt lotteri äro såväl i nämnda författning som i tryckfrihetsförordningen förbjudna, införandet i våra tidningar af *dragningslistor*, som egga till lotterispel, tillåtas. Det visar ju äfven en ytterlig inkonsekvens, att, då man strängt ogillar sådant spel, så att staten icke deraf får hemta en väl behöflig vinst, regeringen likväl tillåter det ena stora lotteriföretaget efter det andra, såsom t. ex. för en teaterbyggnad, för Nordiska muséet, för Goodtemplarorden o. s. v.

För ettdera måste man besluta sig: antingen *förbjuda* alla såväl inhemska lotterier som ock kringspidandet af inbjudningar till deltagande i utländska lotterispel samt införa en fullt verksam kontroll öfver en sådan lags efterlefnad eller ock medgifva *införandet af ett svenskt statslotteri*. Men då det förra väl näppeligen torde låta sig göra, bör väl den tanken, att införandet här i landet af ett allmänt svenskt statslotteri, omgärdadt af en omsorgsfullt afvägd lagstiftning, skulle åt vårt eget land kunna spara de millioner, hvilka nu årligen bortslumpas på spel i utländska lotterier, icke kunna anses vara obefogad.»

Frågan om ändring af lotteristadgan på ena eller andra sättet har många gånger förekommit vid riksdagen, såsom åren 1867, 1868, 1869, 1871, 1872, 1873, 1876, 1880, 1881, 1883, 1888, 1889, 1890, 1891, 1895, 1899 och 1901, allt dock utan framgång, utom 1881 angående förbud mot offentliggörande i tryck af inbjudning till deltagande i lotteri, och förra året anförde Andra Kammarens tillfälliga utskott n:o 5, att frågan om inrättande af statslotteri förevarit 8 gånger.

Den kongl. förordningen af den 6 augusti 1881 angående förbud mot lotterier innehåller uti

§ 1. Lotteri om penningar eller penningars värde må ej för allmänheten inrättas och öppnas; och vare ej heller någon tillåtet att för egen eller andras räkning utbjuda eller afyttra lott eller annat bevis om rätt till

delaktighet i dylikt, inom eller utom riket anordnad företag eller att kungöra försäljning af sådant bevis.

§ 2. Hvad i 1 § i afseende å lotteri är stadgad gälle ock om annat företag, hvarigenom åt en eller flere af de deruti deltagande erbjudes i penningar eller penningars värde utfäst och efter lottning eller dermed jemförlig anordning utgående vinst till högre belopp än det, som erbjudes åt en hvar af deltagarne.

§ 3. Stadgandena i 1 och 2 §§ må icke utgöra hinder för bortlottning af lösören för välgörande ändamål eller af konst saker till svenska konstidkares understöd och uppmuntran; dock bör om sådan lottning anmälan förut ske hos Konungens befallningshafvande, som eger att efter pröfning af omständigheterna till bortlottningen meddela tillstånd.

På senare tider hafva dock åtskilliga undantag i detta fall medgifvits; sålunda har Kongl. Maj:t bland annat tillåtit:

1889 ett premieobligationslån å nominelt 10 millioner kronor för teaterbyggnadskonsortiet och 1893 detta låns ökande med 3 millioner kronor;

1896 ett lotteri å 3 millioner kronor för 1897 års utställning i Stockholm;

1897 tombola för samma utställning;

1898 ett penninglotteri å högst 5,300,000 kronor för Nordiska muséet, samt 1900 och 1901 detta lotteris ökande med 2,700,000 kronor;

1898 ett lotteri å 150,000 kronor för bok- och musikhandlarnes pensionsförening;

1900 ett lotteri å 100,000 kronor för Stockholms distriktstempel;

1900 ett lotteri å 200,000 kronor för Folkets hus i Stockholm;

1901 ett premielotteri å 20 millioner kronor för Dramatiska teaterns byggnadskonsortium;

1901 ett lotteri å 400,000 kronor för Publicistklubben.

Det af motionärerna påpekade förhållandet, att många svenskar spela på de utländska lotterierna och att till följd deraf betydande summor årligen gå ut ifrån landet utan att återkomma i form af vinster, har väckt ett allmänt missnöje, framför allt därför att svenska staten förnekar sig sjelf den vinst, som nu tillfaller främmande länder. Och det är icke blott de södra provinserna i vårt land, utan äfven de öfriga, ända upp åt Norrland, som alltför framgångsrikt öfversvämmas af bref och prospekter om utländska lotterier, hvarför utskottet anser, att inrättandet af ett svenskt statslotteri skulle medföra afsevärda fördelar, i det att derigenom stora

summor kunde stanna inom landet, samtidigt som man derigenom vunne större ordning, reda och äfven redlighet uti lotteriasfärerna, än hvad som nu mången gång är fallet.

Att man äfven här i landet, när begäret att spela på lotteri ej kan undertryckas, sökt leda detta så, att dess tillfredsställande kan åstadkomma någon fördel för det allmänna, framgår af att Kongl. Maj:t, såsom ofvan nämnts, under 13 år medgifvit lotterier för cirka 45 millioner kronor för olika ändamål. Mot det, att på sådant sätt spellusten vissa år lemnas tillfälle att i stor utsträckning tillfredsställas inom landet, men åter andra år dylika tillfällen saknas, kan dock anföras, att den sålunda uppdrifna spellusten dessa senare år sannolikt med ökad styrka uppsöker de utländska lotterierna.

Ett ständigt tillgängligt svenskt statslotteri med måttliga dimensioner synes därför utskottet vara mera egnadt att hålla spelpassionen inom vissa gränser, och ett dylikt lotteri skulle äfven kunna ordnas på ett fullt be- tryggande sätt samt så, att dessa sannolikt till största delen från de mindre bemedlade härflytande penningar kunde användas för sådana ändamål, som i första hand komme dessa klasser till godo.

På grund af hvad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета samt för Riksdagen framlägga förslag till inrättande af ett svenskt statslotteri.

Stockholm den 2 mars 1902.

På utskottets vägnar:

HJ. PALMSTIERNA.

Reservation

af friherre Palmstierna med instämmande af herr von Friesen:
»Passionen att spela på lotteri är otvifvelaktigt ett ondt, som åstad-
Bih. till Riksd. Prot. 1902. 8 Saml. 2 Afd. 1 Band. 2 Häft.

kommer mycken skada, särskildt bland de mindre bemedlade, hvilket också tydligen framträder uti de sydliga länderna, der statslotteriet räknas som en afsevärd inkomst.

Under sådana förhållanden torde lotterifrågan böra ses icke ur statsfinansiell, utan ur moralisk synpunkt, och då lærer det icke vara rätt, att staten, som främst bör uppehålla de idéella intressena, ockrar på lasten och legaliserar lotteriet genom att taga det i sin egen hand. Säkerligen skulle ock genom statens kollektörer, hvilka naturligen måste drifva affären med kraft, många flera svenskar frestas till lotterispel än de, som nu spela liksom i skymundan och under ofördelaktiga omständigheter.

På grund häraf, och då det danska statslotteriet icke lemnar mera än 10 % vinst till staten, får jag hemställa om afslag å ifrågavarande motion.»